

Nr 223.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark.*

I Kungl. Maj:ts prop. nr 14 till innevarande riksdag angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark föreslås upphävande av rätten för väghållningsdistrikten till kostnadsfritt begagnande av kronans grus-, sand- eller stentag för vägunderhåll.

Rätt att taga grus, sand eller sten från kronans mark utan ersättning är meddelad i ännu gällande lag av den 23 okt. 1891, § 33, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, i kungl. kungörelsen den 2 juni 1905 och i förordningen av den 22 juni 1934 angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

I den nya väglagen som träder i kraft den 1 jan. 1937 finnes icke upptagen någon bestämmelse motsvarande den som finnes i 1891 års väglag angående rätt att kostnadsfritt taga väglagningsmedel från kronan tillhörig mark.

I de vägsakkunnigas förslag som ligger till grund för 1934 års lag uttala de sakkunniga, att det medgivande av riksdagen, som enligt vedertagen ordning årligen utverkas för Kungl. Maj:t eller central förvaltningsmyndighet, att för vissa ändamål, däribland anläggning eller förändring av allmän väg, avstå kronan tillhörig mark eller upplåta nyttjanderätt eller servitutsrätt till densamma, lämpligen borde utvidgas att jämväl avse rätt för vägunderhållare att för underhåll av väg använda grus eller andra ämnen från kronan tillhörig mark. På grund härav hade några bestämmelser på ifrågavarande område, liknande de i 1891 års lag förekommande, ej upptagits i lagförslaget.

De sakkunnigas uttalande är neutralt i fråga varom nu gäller och kan icke ge stöd åt förslag att rätten att å kronans mark kostnadsfritt taga väglagningsämnen skall upphöra att gälla.

Däremot har domänstyrelsen i yttrande över de vägsakkunnigas förslag ansett att den avgiftsfria hämtningen av väglagningsämnen å kronans fastigheter nu borde upphöra. Såsom motiv härför anför domänstyrelsen bl. a., att på grund av den ökade trafiken hämtning av väglagningsämnen från kronans fastigheter alltmer ökat, att erfarenheten givit vid handen att grustag som upplåtes å jordbruksdomän eller kronopark ej sköttes i överensstämmelse med de föreskrifter, som meddelades, och i varje fall ej omhänderhades på det för grustäktens bästa utnyttjande lämpligaste sättet och att avsevärda olä-

genheter uppstodo genom den skada, som uppstodo å växande skog. Det syntes därför med fog kunna ifrågasättas, uttalar domänstyrelsen, huruvida ett fortsatt avgiftsfritt upplåtande av rätt till väglagningsämnen av den art varom här vore fråga, kunde vara förenligt med domänverkets ställning såsom affärsdrivande verk.

Som redan nämnts saknar nya väglagen, som träder i kraft den 1 jan. nästa år, bestämmelser angående rätt för vägdistrikt att taga väglagningsämnen från kronans fastigheter. Departementschefen uttalar i prop. den uppfattningen att det bemyndigande från riksdagen, som Kungl. Maj:t årligen plägar utverka redan med nuvarande lydelse innefattar rätt för Kungl. Maj:t respektive den centrala förvaltningsmyndighet, under vars vård och inseende vederbörande kronofastighet står, att för väghållningsändamål medgiva sand-, grus- eller stentäkt från fastigheten mot ersättning. Med anledning härav och de skäl domänstyrelsen anfört förordar departementschefen att någon bestämmelse, motsvarande stadgandet i 33 § första stycket av 1891 års väglag ej vidare meddelas och att i överensstämmelse härmed 1905 års kungörelse förklaras skola upphöra att gälla från och med den 1 jan. 1937.

Vi motionärer anse att rätten att kostnadsfritt taga väglagningsämnen från kronans fastigheter fortfarande bör bibehållas. Gent emot domänstyrelsens gjorda påståenden kan erinras att genom den ökade användningen av gruskvagnar skadegörelsen å skogsmark vid grushämtning väsentligen förminsкас. På grund av besväret med flyttning av gruskvagnaggregaten tvingas vederbörande att gå på djupet därvid och oftast bättre material erhålles. Även har den praktiska erfarenheten alltmer påvisat hurusom metoden att »skumma» grustagen i regel ge ett dåligt väglagningsämne, då däremot blandning av finare och grövre korn, som oftast erhålles först genom djuptagning i grustaget, ger det idealiska väglagningsämnet. Icke heller lärer ersättningsskyldigheten för tagna väglagningsämnen i och för sig skapa garanti för en bättre skötsel av grustäkterna, snarare tvärtom. Emellertid växer förståelsen för vikten av att sköta grustagen på riktigt sätt alltmer, och lära de förvaltande myndigheterna kunna på annat och effektivare sätt, än vad ersättningsskyldigheten ev. skulle innebära, skaffa respekt för kravet på efterlevnaden av lämnade föreskrifter i fråga om grustagens skötsel. Vad angår skada å växande skog genom tagandet av väglagningsämnen så ersättes denna redan med tillämpning av nuvarande bestämmelser och torde ändring härutinnan ej böra genomföras.

På många orter kan fortfarande väglagningsämnen erhållas från enskildas skogsmarker till förhållandevis lågt pris. Det är att befara, att om ersättningsskyldighet införes när fråga gäller hämtning av väglagningsämnen från kronans fastigheter, detta kommer att innebära en allmän prispförhöjning å väglagningsämnen i de orterna.

Slutligen torde böra erinras därom, att genomförandet av nu föreslagna ersättningsskyldighet icke innebär lättnad för någon men ökad tunga för de

vägdistrikt, som hitintills haft möjlighet att kostnadsfritt hämta väglagningsämnen från kronans fastigheter. Även komma de beviljade anslagen att belastas i högre grad härigenom än tidigare, och på så sätt minskas tilldelningen av statsbidrag för alla vägdistrikten.

På grund av anförda synpunkter få vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta att vid behandling av Kungl. Maj:ts prop. n:o 14 göra det uttalandet att rätten att å kronans fastigheter kostnadsfritt taga väglagningsämnen för underhåll av allmän väg skall bibehållas i den omfattning, som hittills varit gällande.

Stockholm den 22 jan. 1935.

J. B. Johansson.

A. O. Frändén.

K. W. Bodin.

M. Svensson.

K. E. Johanson.
